

Duševní zdraví na pracovišti po pandemii covidu-19 – co vyplývá z evropských údajů

Shrnutí

Autoři: Nico Dragano, Krisztina Gerö, Morten Sten Wahrendorf – Institut lékařské sociologie, Centrum pro zdraví a společnost, univerzitní nemocnice a lékařská fakulta, Univerzita v Düsseldorfu, Německo

Vedení projektu: Sarah Copsey a Maurizio Curtarelli – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA)

Toto shrnutí zadala k vypracování Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA). Jeho obsah, včetně všech vyjádřených názorů a/nebo závěrů, představuje výhradně stanovisko autorů a nemusí nutně odrážet postoj agentury EU-OSHA ani pracovišť, kde jsou autoři zaměstnání.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) ani žádná jiná osoba jednající jménem agentury není odpovědná za případné využití těchto informací.

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, 2024

Reprodukce povolena s uvedením zdroje.

Pro každé použití nebo reprodukci fotografií či jiných materiálů, na které se nevztahují autorská práva Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA), je nutno získat souhlas přímo od držitelů autorských práv.

Na jaře 2022 zadala Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) bleskový průzkum Eurobarometr (průzkum Situace v oblasti BOZP 2022¹). V rámci průzkumu byly provedeny telefonické rozhovory z 27 000 zaměstnanými osobami ve všech členských státech EU a také na Islandu a v Norsku. Cílem bylo získat poznatky o stavu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) na pracovištích po pandemii. Navíc byla provedena další analýza údajů o duševním zdraví souvisejícím s prací z průzkumu Situace v oblasti BOZP i z dalších evropských průzkumů² zaměřených na pracovní podmínky a pracovní rizika, které se v průběhu času opakují, aby poskytly obrázek o situaci týkající se duševního zdraví pracovníků před pandemií covidu-19, během ní a v její závěrečné fázi. Cílem bylo:

- poskytnout podrobný popis stavu duševního zdraví souvisejícího s prací v Evropě na konci pandemie a
- získat důkazy, které budou podkladem pro diskusi o okamžitých a možných dlouhodobých důsledcích pandemie pro duševní zdraví související s prací.

Klíčová zjištění jsou uvedena níže.³

Rozšíření stresu souvisejícího s prací a špatného duševního zdraví podle průzkumu Situace v oblasti BOZP za rok 2022

Prevalence stresu souvisejícího s prací a problémů s duševním zdravím: Poměrně vysoká míra stresu souvisejícího s prací a problémů s duševním zdravím, které respondenti sami uváděli⁴, byla zjištěna jak v průzkumu Situace v oblasti BOZP (26,8 % respondentů uvedlo, že práce u nich vyvolala nebo zhoršila stres, deprese nebo úzkost, a 44 % uvedlo, že u nich v důsledku pandemie došlo k nárůstu stresu souvisejícího s prací), tak v analýze dvou dalších studií zaměřených na duševní pohodu (Průzkum pracovních podmínek v Evropě (EWCS) a Evropský průzkum podniků na téma nových a vznikajících rizik (ESENER)). Například špatné duševní zdraví uvedlo 22,4 % respondentů telefonického průzkumu pracovních podmínek v Evropě (EWCTS) z roku 2021. To je v souladu s dalšími hlášenými údaji o stresu souvisejícím s prací a duševních problémech u pracující populace před pandemií (Eurostat, 2022⁵; GBD 2019 Mental Disorders Collaborators, 2022⁶) i dalšími studiemi zaměřenými na duševní zdraví pracovníků během pandemie (např. Hvide a Johnsen, 2022⁷).

Z analýzy vyplynulo, že ačkoli zabývat se psychosociálními riziky a duševním zdravím souvisejícím s prací v rámci BOZP bylo důležité již před rokem 2020, v důsledku pandemie se tato problematika stala ještě naléhavější.

Souvislost mezi psychosociálními rizikovými faktory souvisejícími s prací a hlášenými problémy s duševním zdravím souvisejícími s prací: Jak se očekávalo, s duševním zdravím zaměstnanců byly v průzkumu Situace v oblasti BOZP spojovány individuální pracovní zátěž a otevřenost pracoviště a opatření k řešení stresu. Všechny zkoumané faktory (expozice psychosociálním rizikovým faktorům, rizikové faktory související s digitální prací, nedostatek opatření k řešení pracovního stresu) byly ve velké míře spojeny s přítomností špatného duševního zdraví souvisejícího s prací. Rizikovým faktorem

¹ Průzkum Situace v oblasti BOZP z roku 2022: <https://osha.europa.eu/en/facts-and-figures/osh-pulse-occupational-safety-and-health-post-pandemic-workplaces>.

Další informace: <https://osha.europa.eu/en/publications/osh-pulse-occupational-safety-and-health-post-pandemic-workplaces>.

² Průzkum pracovních podmínek v Evropě (EWCS) a Telefonický průzkum pracovních podmínek v Evropě (EWCTS): <https://www.eurofound.europa.eu/en/surveys/european-working-conditions-surveys-ewcs>.

Elektronický průzkum Život, práce a covid-19 (LWCOVID-19): <https://www.eurofound.europa.eu/en/surveys/european-quality-life-surveys-eqls>.

Evropský průzkum podniků na téma nových a vznikajících rizik (ESENER) z roku 2019: <https://osha.europa.eu/en/facts-and-figures/esener>.

Přehledová zpráva průzkumu ESENER 2019: <https://osha.europa.eu/en/publications/esener-2019-overview-report-how-european-workplaces-manage-safety-and-health>.

³ Metodika a její omezení jsou popsány v úplném znění zprávy.

⁴ V žádné ze zde použitých studií nebyly shromažďovány diagnostické údaje a byly kladeny pouze krátké indikační otázky. Zjištěnou prevalenci je proto třeba interpretovat opatrně a v žádném případě nikoli jako prevalenci klinicky významných duševních onemocnění.

⁵ Eurostat, ad hoc modul šetření pracovních sil o pracovních úrazech a zdravotních problémech souvisejících s prací 2020: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Self-reported_work-related_health_problems_and_risk_factors_-_key_statistics#Exposure_to_mental_risk_factors_at_work.

⁶ Viz <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35026139/>.

⁷ Hvide, H. K., a Johnsen, J., „COVID-19 and mental health: a longitudinal population study from Norway“ (Onemocnění covid-19 a duševní zdraví: longitudinální populační studie z Norska), *European Journal of Epidemiology*, 2022, sv. 37, č. 2, s. 167–172.

s nejsilnější vazbou na duševní zdraví byl silný časový tlak nebo pracovní přetížení. Tento rizikový faktor byl také nejčastěji uváděn v průzkumu Situace v oblasti BOZP (46 % respondentů) a zdá se, že v současném světě práce představuje zvláštní problém. V průzkumu ESENER 2019 uvedlo 45 % podniků přítomnost časového tlaku jako rizikového faktoru⁸. Na značném počtu případů špatného duševního zdraví se v průzkumu Situace v oblasti BOZP podílely i další faktory, jako je obtěžování, šikana nebo násilí na pracovišti.

Souvislost mezi nárůstem stresu během pandemie a expozicí psychosociálním rizikovým faktorům: Zatímco téměř 45 % respondentů odpovědělo, že pandemie u nich přispěla k nárůstu stresu při práci, hlášení o zvýšení stresu bylo výrazně pravděpodobnější u těch, kteří byli vystaveni špatné komunikaci a spolupráci, nedostatku autonomie nebo vlivu na práci nebo časovému tlaku či vysoké pracovní zátěži, ve srovnání s těmi, kteří těmto rizikovým faktorům vystaveni nebyli. Toto zjištění naznačuje, že během pandemie mohlo dojít k souběžnému nárůstu různých psychosociálních rizikových faktorů.

Vliv digitalizace: Vystavení psychosociálním rizikovým faktorům souvisejícím s využíváním digitalizace (zvýšená pracovní zátěž, snížená autonomie) vykazovalo poněkud slabší souvislost s hlášeným špatným duševním zdravím souvisejícím s prací, nicméně i tyto faktory byly statisticky významné a poukazují na význam důstojné digitální práce pro duševní pohodu. Také ti, kteří uváděli, že používání digitálních technologií zvýšilo jejich pracovní zátěž nebo snížilo jejich pracovní autonomii, častěji uváděli nárůst stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie než ti, kteří u kteréhokoliv z těchto faktorů odpověděli ne (viz níže).

Pozitivní dopad schopnosti hovořit o duševním zdraví a opatřeních na pracovišti k řešení stresu souvisejícího s prací: Respondenti, na jejichž pracovištích panovalo otevřené klima pro řešení duševních problémů (mohli se bez obav obrátit na vedoucí pracovníky s dotazem ohledně duševního zdraví), byli informováni a školeni s ohledem na stres související s prací a byli dotazováni na stresové aspekty práce, vykazovali výrazně lepší duševní zdraví než respondenti, na jejichž pracovištích tyto možnosti nebyly.

Pozitivní dopad vhodných opatření v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci: Obzvláště důležitá byla obecná kvalita BOZP. Respondenti, kteří měli na pracovišti zavedena vhodná opatření v oblasti BOZP, uváděli výrazně lepší duševní zdraví než pracovníci, kteří uváděli, že na jejich pracovišti vhodná opatření na ochranu zdraví zavedena nejsou. Rovněž méně často uváděli nárůst stresu souvisejícího s prací během pandemie. Stejný pozitivní účinek byl zaznamenán u pracovišť, která rychle řešila problémy s bezpečností.

Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi v oblasti BOZP: Z dodatečného srovnání jednotlivých zemí vyplynulo, že v zemích s vyšším podílem společností provádějících hodnocení rizik BOZP zaměstnanci méně často uváděli nárůst stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie. Stejně tak zaměstnanci méně často hlásili nárůst stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie v zemích s vysokým podílem pracovníků uvádějících, že se jim o duševním zdraví dobře mluví, že jejich zaměstnavatelé poskytují informace a školení týkající se duševního zdraví a stresu souvisejícího s prací nebo že jejich pracoviště mají vhodná opatření na ochranu zdraví na pracovišti. Tyto výsledky opět zdůrazňují, že je možné chránit zaměstnance před stresem, pokud zaměstnavatel zavedl ochranná a podpůrná opatření, a to i v období celosvětové zdravotní krize. Z tohoto pohledu je důsledné uplatňování předpisů BOZP důležitým prvkem pro posílení psychické odolnosti zaměstnanců vůči možným budoucím krizovým událostem.

Možný dopad pandemie covidu-19 na psychosociální faktory a duševní zdraví související s prací

Špatný duševní stav mnoha pracovníků, o kterém se ví po řadu desetiletí, během pandemie přetrvával nebo se ještě zhoršil. Jinou otázkou však je, do jaké míry došlo ke změnám ve srovnání s obdobím před pandemií, jaké byly jejich příčiny a zda tyto změny pravděpodobně přetrvají i po pandemii.

Subjektivní nárůst stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie a přísnosti politických opatření spojených s covidem-19: Téměř polovina respondentů (44 %) průzkumu Situace v oblasti BOZP z roku 2022 uvedla, že se u nich v důsledku pandemie zvýšil stres související s prací, a z analýzy vyplynulo, že tento nárůst stresu souvisí se zhoršením duševního zdraví. Aby se zjistilo, zda byl dopad na stres související s prací jednotlivých pracovníků větší i v zemích, kde byla zavedena přísnější opatření ke

⁸ Přehledová zpráva průzkumu ESENER 2019: <https://osha.europa.eu/en/publications/esener-2019-overview-report-how-european-workplaces-manage-safety-and-health>.

zvládnání onemocnění covidu-19, byly odpovědi na otázku týkající se nárůstu stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie z jednotlivých zemí porovnány s přísností politických opatření ke zvládnutí pandemie v těchto zemích prostřednictvím indexu přísnosti. Index přísnosti zahrnuje opatření, jako jsou rozsah uzavírání pracovišť, ekonomické údaje a pravidla pro práci z domova.⁹ Z výsledků vyplynulo, že přísnost politických opatření ke zvládnutí covidu-19 v dané zemi měla vliv na vnímání stresu souvisejícího s prací. Jedná se však pouze o korelaci, kterou nelze interpretovat kauzálně. Spolehlivá tvrzení o změnách v čase lze nakonec vyvodit pouze na základě dlouhodobě sledovaných údajů, kdy jsou k dispozici informace na individuální úrovni v různých časových bodech měření.

Přítomnost psychosociálních faktorů souvisejících s prací a nárůst stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie: Podle očekávání byla zjištěna jasná souvislost mezi přítomností psychosociálních faktorů souvisejících s prací (např. vysoké pracovní nároky, nedostatek kontroly nad prací nebo šikana na pracovišti) a zvýšením úrovně stresu souvisejícího s prací v důsledku pandemie. Není známo, do jaké míry byli respondenti vystaveni těmto rizikovým faktorům před pandemií nebo zda se jejich expozice během pandemie zvýšila. Pracovníci však zažívají stres, když jsou pod nadměrným tlakem a nemají fyzické a psychické zdroje, aby zvládli všechny požadavky, které jsou na ně kladeny,¹⁰ a pracoviště, kde již dříve docházelo k pracovnímu přetížení, šikaně nebo špatné komunikaci a spolupráci, pravděpodobně nebyla v dobré pozici pro zvládnutí neočekávaných a zvýšených požadavků, které přinesla pandemie.

Ochranný účinek vhodných opatření v oblasti BOZP na stres související s prací během pandemie: Přestože dostupné údaje neumožňují vyvodit jednoznačné závěry o úloze dobré úrovně BOZP při ochraně pracovníků před nárůstem stresu souvisejícího s prací a špatného duševního zdraví během pandemie, tyto údaje naznačují, že u osob pracujících na pracovištích s vhodnými opatřeními v oblasti BOZP, které se s problémy v oblasti BOZP vypořádávaly okamžitě, bylo méně pravděpodobné, že během pandemie dojde ke zvýšení úrovně stresu. Tuto hypotézu posiluje korelace pozorovaná mezi zeměmi, které vykazují nižší nárůst stresu (průzkum Situace v oblasti BOZP 2022), a skuteností, že podniky v těchto zemích častěji uváděly, že provedly komplexní hodnocení rizik (ESENTER 2019).

Změny v průběhu času: Téměř 45 % respondentů odpovědělo, že pandemie u nich měla za následek nárůst stresu souvisejícího s prací. Z dosavadní literatury však není jasné, jaké trendy skutečně existovaly před pandemií, v jejím průběhu a – jako prognóza – i po ní. K získání lepšího přehledu byly použity údaje z jiných rozsáhlých evropských průzkumů, které se v průběhu času opakují, aby poskytly obrázek o situaci před pandemií covidu-19, během ní a v její závěrečné fázi. Vzhledem k metodologickým rozdílům mezi průzkumy¹¹ bylo možné identifikovat pouze několik částečně srovnatelných ukazatelů. Tvrzení o době před pandemií covidu-19 bylo možné použít ve dvou vlnách průzkumu pracovních podmínek v Evropě z let 2010 a 2015. Zkoumána byla i další vlna v roce 2021 (EWCTS) za použití odlišné metodiky průzkumu, která omezuje přímé srovnání. Údaje naznačují, že během pandemie byla zaznamenána vyšší prevalence špatného (obecného) duševního zdraví než v předchozím období. Před pandemií byla navíc většina měřených pracovních stresorů relativně stabilní, ve vlně průzkumu z roku 2021 však byla prevalence vysokého pracovního tempa vyšší než ve vlnách průzkumu před pandemií. V případě špatné spolupráce s kolegy byla naopak zaznamenána nižší prevalence. Mezi jednotlivými vlnami průzkumu Život, práce a covid-19 (LWCOVID-19) provedenými v letech 2020 až 2022 byla u všech parametrů pozorována jen malá změna, ale tato studie nedisponovala údaji naměřenými před pandemií.

⁹ Hale, T., Angrist, N., Goldszmidt, R., Kira, B., Petherick, A., Phillips, T., Webster, S., Cameron-Blake, E., Hallas, L., Majumdar, S., and Tatlow, H., „A global panel database of pandemic policies (Oxford COVID-19 Government Response Tracker)“ (Globální panelová databáze politik souvisejících s pandemií (Oxford: Přehled způsobů reakce vlád na koronavirovou pandemii)), *Nature Human Behaviour*, 2021, 2021, sv. 5, č. 4, s. 529–538.

¹⁰ EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Zdraví pracovníci, prosperující společnosti – praktický průvodce k zajištění dobrých pracovních podmínek*, 2018. K dispozici na adrese <https://osha.europa.eu/en/publications/healthy-workers-thriving-companies-practical-guide-wellbeing-work>.

¹¹ Je důležité mít na paměti, že srovnatelnost mezi zahrnutými průzkumy a jednotlivými vlnami průzkumů byla omezená. Na jedné straně byly v důsledku rychlého šíření pandemie covidu-19 v poslední vlně průzkumu pracovních podmínek v Evropě v roce 2021 provedeny změny v dotazníku (odstranění otázek ve srovnání s předchozími vlnami), způsobu shromažďování údajů (od osobních rozhovorů k telefonickým průzkumům) a metodě výběru vzorků. Na druhé straně byly průzkumy v souvislosti s onemocněním covidu-19 distribuovány on-line s použitím metod nepravděpodobnostního výběru vzorku a dotazováním respondentů na jejich nejčerstvější pracovní zkušenosti (během posledních dvou až čtyř týdnů), což vedlo k obecně nízké srovnatelnosti s jinými průzkumy, včetně průzkumu pracovních podmínek v Evropě. Proto jsme se zaměřili na zkoumání duševního zdraví a psychosociálních pracovních podmínek evropských pracovníků v různých časových bodech namísto analýzy trendů v čase.

Souhrnně lze říci, že v této analýze nebyly patrné žádné jasné vzorce, které by naznačovaly dopad pandemie. Nejpravděpodobnějším vzorcem je zřejmě kontinuita, což naznačuje spíše evoluční vývoj než rušivý nárůst (nebo pokles) duševní pracovní zátěže, s výjimkou některých odvětví práce (viz níže). Pokud jde o svět práce po pandemii, znamenalo by to, že dlouho známý problém psychosociálních rizikových faktorů pro duševní zdraví zaměstnanců stále existuje a představuje zjevně nevyřešený problém.

Diferenciální zjištění pro různé sociodemografické a ekonomické podskupiny pracovníků: Analýzy údajů z projektu Situace v oblasti BOZP podle očekávání ukázaly, že duševní zdraví v některých odvětvích bylo pandemií neúměrně zasaženo. Vyhodnocení údajů z průzkumu Situace v oblasti BOZP prokázalo vysokou zátěž spojenou s nízkou úrovní duševního zdraví v odvětví zdravotní a sociální péče a vysoký počet zaměstnanců uvádějících nárůst stresu v důsledku pandemie. Kromě toho byla vysoká míra stresu souvisejícího s prací a špatného duševního zdraví pozorována v odvětví vzdělávání, což může být spojeno se změnami, jako je domácí vzdělávání a související proces rychlé digitalizace (např. Kotowski a kol., 2022¹²). Srovnatelné rozdíly mezi odvětvími byly rovněž zjištěny v analýze telefonického průzkumu pracovních podmínek v Evropě provedeného v roce 2021. Zvláštní pozornost je třeba věnovat duševnímu zdraví v obzvláště zasažených odvětvích. Mohou být zapotřebí cílené iniciativy, aby se zabránilo tomu, že vysoká míra duševního stresu ve zdravotnictví a školství bude přetrvávat i po pandemii.

Pohlaví: U žen byly v porovnání s muži zaznamenány nižší úrovně duševní pohody související s prací a méně příznivé psychosociální pracovní podmínky. Ženy například častěji uváděly, že se u nich během pandemie zvýšil stres související s prací, a bylo u nich méně pravděpodobné, že budou dobře chráněny opatřeními v oblasti BOZP. Rovněž hlásily více násilí nebo slovního zneužívání na pracovišti a celkově se těšily menší autonomii než jejich mužští kolegové. To je v souladu se zjištěními jiných studií z doby pandemie, které uváděly nárůst nerovností mezi pohlavími (např. Backhaus a kol., 2023¹³). V budoucnu bude důležité zabránit tomu, aby se tyto rozdíly dále umocnily.

Rozdíly podle pracovní pozice: Vysoce kvalifikovaní pracovníci byli vystaveni vyšším úrovním expozice potenciálně škodlivým psychosociálním pracovním podmínkám a nižší duševní pohodě. Jedním z vysvětlení by mohlo být, že mnohá povolání v odvětvích zvláště dotčených pandemií, zejména ve zdravotnictví a školství, jsou obvykle povolání s vyšší kvalifikací (např. lékaři, kvalifikovaný ošetrovatelský personál, učitelé). Manuální pracovníci však uváděli, že o psychosociálních rizicích souvisejících s prací nejsou svými zaměstnavateli příliš dobře informováni. Je možné, že tyto pracovníci jsou si méně vědomi možných psychosociálních rizik, a proto mají tendenci méně často hlásit existující problémy.

Digitalizace a pružnost na pracovišti: Další dva významné problémy, digitalizace práce a pružnost na pracovišti, pandemie dále prohloubila a je pravděpodobné, že tyto dva trendy se udrží i v budoucnu¹⁴ (Battisti a kol., 2022). Z analýz vyplývá, že pracovníci na vysoce digitalizovaných pracovních místech zažívali více stresu než pracovníci s méně digitalizovanou prací. Vzhledem k tomu, že byla rovněž zřejmá souvislost mezi stresem souvisejícím s prací způsobeným používáním digitálních technologií při práci (zvýšená pracovní zátěž, snížená autonomie) a duševním zdravím, je pravděpodobné, že digitalizace během pandemie mohla hrát roli při zvyšování psychického stresu. Tento předpoklad však nebylo možné z dostupných údajů přímo ověřit. Pokud jde o pružnost na pracovišti, nebyly zjištěny žádné důkazy o tom, že by práce z domova (práce na dálku) byla spojena se zvýšeným (nebo sníženým) stresem souvisejícím s prací. Vzhledem k výhodám pružné práce na pracovišti toto zjištění podporuje pokračující využívání práce na dálku nebo hybridní práce i po skončení pandemie. Se

¹² Kotowski, S. E., Davis, K. G., a Barratt, C. L., „Teachers feeling the burden of COVID-19: Impact on well-being, stress, and burnout“ (Učitelé a zátěž spojená s covidem-19: dopad na duševní pohodu, stres a vyhoření, *Work (Reading, Mass.)*, 2022, svazek 71, č. 2, s. 407–415.

¹³ Backhaus, I., Hoven, H., Bambra, C., Oksanen, T., Rigó, M., Di Tecco, C., Iavicoli, S., a Dragano, N., „Changes in work-related stressors before and during the COVID-19 pandemic: differences by gender and parental status“ (Změny stresových faktorů souvisejících s prací před pandemií covidu-19 a během ní: rozdíly podle pohlaví a rodičovského statusu), *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 2023, sv. 96, č. 3, s. 421–431.

¹⁴ Battisti, E., Alfiero, S. a Leonidou, E., „Remote working and digital transformation during the COVID-19 pandemic: Economic-financial impacts and psychological drivers for employees“ (Práce na dálku a digitální transformace během pandemie covidu-19: ekonomické a finanční dopady a psychologické faktory ovlivňující zaměstnance), *Journal of Business Research*, 2022, sv. 150, s. 38–50.

zvýšeným stresem souvisejícím s prací však byla spojena práce na veřejných místech (např. v kavárnách). Ne každou formu pružnosti ohledně místa nebo práce lze tedy bez váhání doporučit.

Závěry

Psychosociální rizikové faktory, stres související s prací a špatné duševní zdraví jsou na evropských pracovištích i nadále významným problémem a existují náznaky toho, že úroveň stresu souvisejícího s prací během pandemie vzrostly. Ačkoli zabývat se psychosociálními riziky a duševním zdravím souvisejícím s prací v rámci BOZP bylo důležité již před rokem 2020, v důsledku pandemie se tato problematika stala ještě naléhavější. Obzvláště zasaženými odvětvími bylo zdravotnictví a školství. Digitalizace práce je také spojena s nárůstem expozice rizikovým faktorům. Rizikovým faktorem s nejsilnější vazbou na duševní zdraví byl silný časový tlak nebo pracovní přetížení. Byl to také nejčastěji uváděný rizikový faktor v rámci průzkumu Situace v oblasti BOZP a zdá se, že představuje specifický problém. Na druhou stranu, ačkoli pandemie měla jasný dopad na stres související s prací, organizace s vhodnými opatřeními v oblasti BOZP byly podle všeho schopny během pandemie tento stres lépe zvládat, protože vhodná opatření v oblasti BOZP byla spojena s nižším hlášeným nárůstem stresu.

Důležité je nejen porozumět tomu, co se stalo během pandemie, a vyvodit závěry o možných budoucích krizích tohoto druhu. Je také důležité položit si otázku, které z těchto změn jsou trvalé a zůstanou součástí „normálního“ světa práce po skončení pandemie, což zdůrazňuje význam průběžného sledování pracovních podmínek spolu s ukazateli duševního zdraví, aby bylo možné včas rozpoznat změny a stanovit prognózy budoucího vývoje. To je obzvláště důležité v dobách rychlých změn, jako je tomu dnes.

Z údajů v neposlední řadě vyplývá, že je důležité řešit psychosociální rizika související s prací, zejména v souvislosti s digitalizací, a potřebu začlenit řešení psychosociálních rizik souvisejících s prací do plánů připravenosti na budoucí kritické události.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) přispívá

k cíli učinit z Evropy bezpečnější, zdravější a produktivnější místo pro práci. Agentura zkoumá, vyvíjí a rozšiřuje spolehlivé, vyvážené a nestranné informace v oblasti BOZP a pořádá celoevropské osvětové kampaně. Agentura, kterou Evropská unie zřídila v roce 1994 a která sídlí ve španělském Bilbao, umožňuje spolupráci zástupců Evropské komise, vlád členských států, organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců i předních odborníků ze všech členských států Evropské unie i dalších zemí.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Santiago de Compostela 12

48003 Bilbao, Španělsko

E-mail: information@osha.europa.eu

<https://osha.europa.eu>